

Tisková zpráva

Důvěra názorům vybraných skupin vyjadřujících se k veřejným otázkám v ČR – říjen 2017

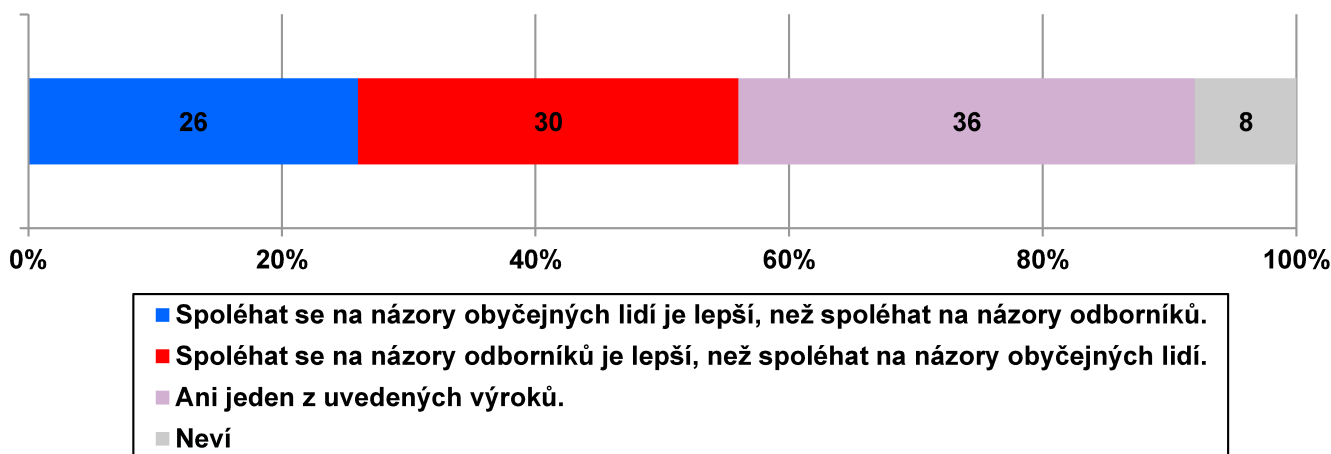
- ⊗ Přibližně čtvrtina dotázaných (26 %) považuje za lepší spoléhat se na názory obyčejných lidí než na názory odborníků, což je v porovnání s minulým šetřením o 6 procentních bodů méně. Opačný názor, tedy že je lepší dát přednost hlasu odborníků, zastává 30 % českých občanů.
- ⊗ Další charakteristiky respondentů ukazují, že se stoupající životní úrovní a vzděláním stoupá i tendence přiklánět se k názorům odborníků. Rozdíly v názorech dotázaných najdeme i na základě politické orientace.
- ⊗ Nejvyšší důvěru v české veřejnosti vzbuzují vědci (81 %), na samém konci jsou potom čeští politici, kterým důvěřuje pouze 16 % obyvatel.

Zpracovala:
Radka Hanzlová
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 583; e-mail: radka.hanzlova@soc.cas.cz

Do říjnového šetření zahrnulo Centrum pro výzkum veřejného mínění sadu otázek, ve kterých respondenti posuzovali svoji důvěru ke skupinám lidí vyjadřujících se k veřejným otázkám. Nejprve hodnotili, zda se jejich rozhodnutí řídí spíše názory odborníků nebo obyčejných lidí. V následující otázce pak uváděli, nakolik důvěřují některým konkrétním skupinám lidí vyjadřujících se k situaci v České republice.

Pokud jde o to, nakolik se česká veřejnost ve svém rozhodování řídí názory odborníků a nakolik spoléhá na názor běžných lidí, vidíme, že přibližně čtvrtina dotázaných (26 %) považuje za lepší spoléhat se na názory obyčejných lidí. Opačný názor, tedy že je lepší dát přednost hlasu odborníků, zastává 30 % českých občanů. Více než třetina (36 %) respondentů se pak nepřiklání ani k jednomu z těchto výroků.

Graf 1. Rozhodování na základě názoru odborníků či obyčejných lidí? (v %)¹

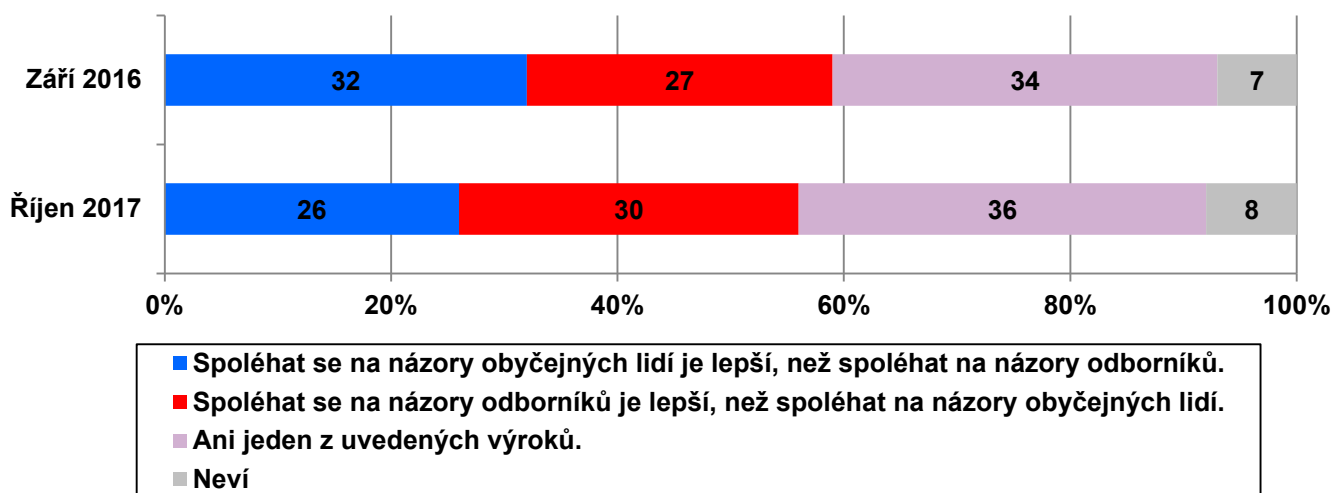

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 9. – 19. 10. 2017, 934 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor. CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.

¹ Znění otázky: „Obecně řečeno, které z následujících tvrzení lépe vystihuje Váš názor:“

V porovnání s minulým šetřením ze září 2016, které zobrazuje graf 2, vidíme, že o 6 procentních bodů klesl podíl těch, kteří spoléhají na názory obyčejných lidí, a naopak o 3 procentní body vzrostl podíl těch, kteří považují za lepší spoléhat se na názory odborníků. Zatímco v loňském šetření ve veřejnosti mírně převládá názor, že je lepší dát na názory obyčejných lidí (o 5 procentních bodů), nyní mírně převažuje mínění, že je lepší spolehnout se na názory odborníků (o 4 procentní body).

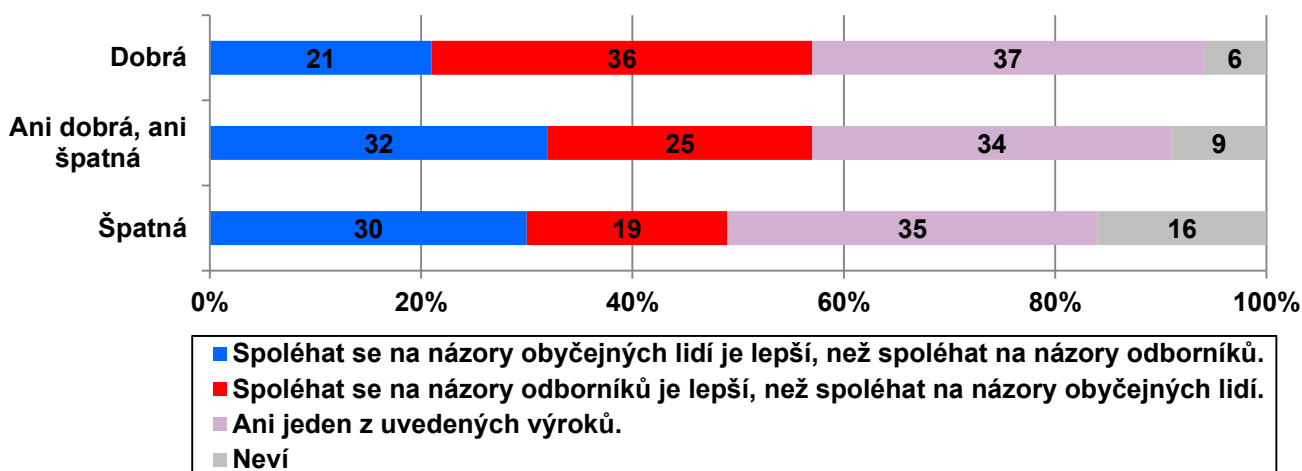
Graf 2. Rozhodování na základě názoru odborníků či obyčejných lidí? (v %)² – časové srovnání

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Analýza dalších charakteristik respondentů ukazuje, že se stoupající životní úrovní a vzděláním stoupá i tendence přiklánět se k názorům odborníků. Rozdíly v názorech dotázaných najdeme i na základě politické orientace. Konkrétně můžeme říct, že lidé řadící se na levopřavé škále politické orientace k levici mají tendenci se více spoléhat na názory obyčejných lidí, zatímco lidé, kteří se na totožné škále umisťují napravo, se více přiklánějí k názorům odborníků. Z hlediska životní úrovně vidíme v grafu 3, že lidé s deklarovanou dobrou životní úrovní se významněji více spoléhají na názory odborníků než lidé, kteří označují svoji životní úroveň jako špatnou (36 % ku 19 %).

Graf 3. Rozhodování na základě názoru odborníků či obyčejných lidí dle životní úrovně respondenta (v %)

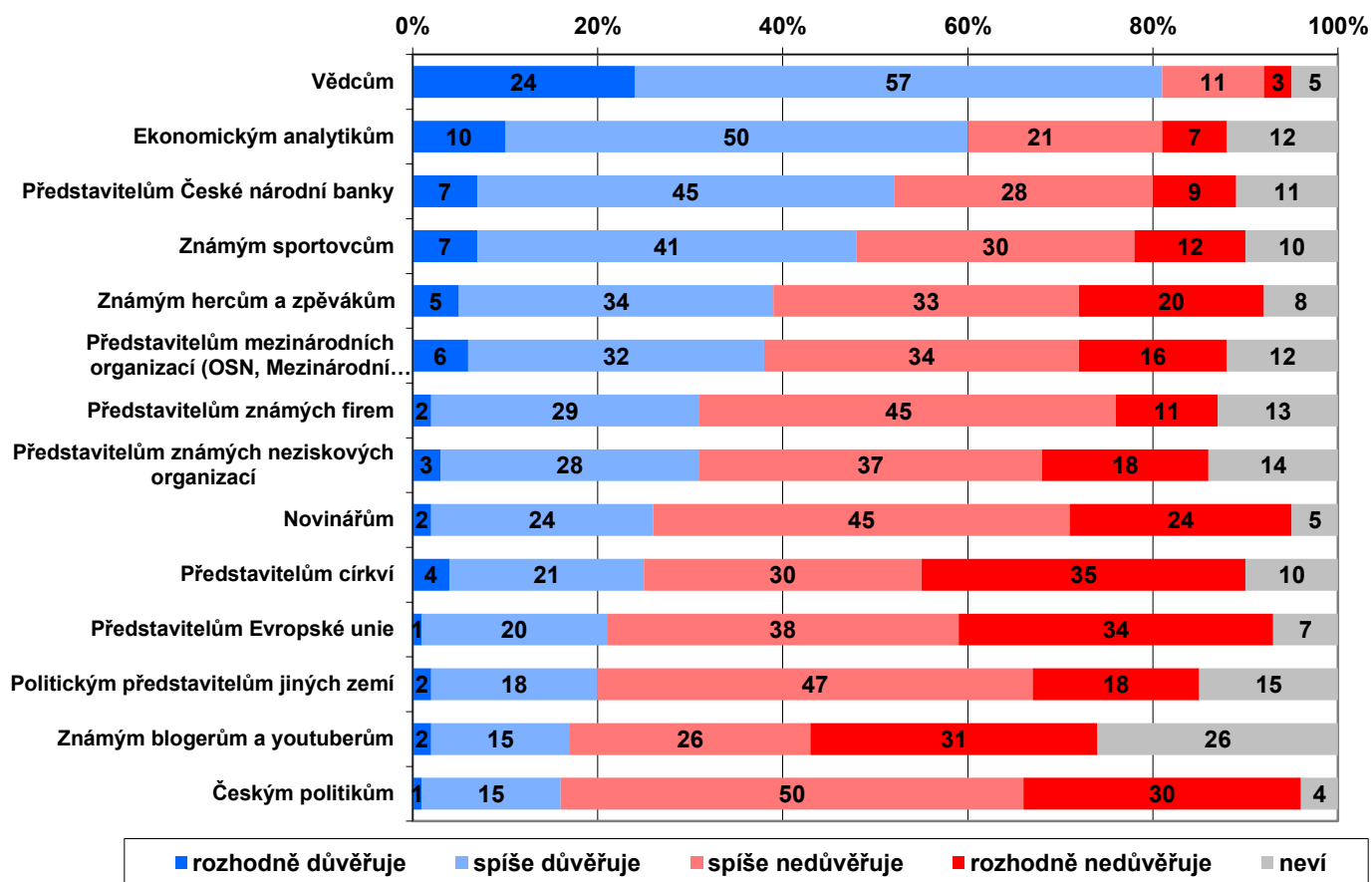

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 9. – 19. 10. 2017, 934 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor. CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.

² Znění otázky: „Obecně řečeno, které z následujících tvrzení lépe vystihuje Váš názor:“

K situaci a událostem v České republice se vyjadřují různí aktéři veřejného života. Respondenti hodnotili míru své důvěry k vyjádřením vybraných skupin těchto lidí (viz graf 4).

Graf 4. Důvěra vybraným skupinám lidí vyjadřujících se k situaci v ČR (v %)³

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 9. – 19. 10. 2017, 934 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor. CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.

Nejvyšší důvěru v české veřejnosti vzbuzují vědci (81 % při sloučení možností „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“). Dále více jak polovina respondentů důvěřuje vyjádřením ekonomických analytiků (60 %) a představitelům České národní banky (52 %). Důvěra nad nedůvěrou ještě převážila také v případě známých sportovců (48 % důvěřuje oproti 42 % nedůvěřujících). Ke všem dalším aktérům pak česká veřejnost již vyjadřuje nadpoloviční podíl nedůvěry (součet možností „rozhodně nedůvěřuje“ a „spíše nedůvěřuje“). Přibližně poloviční podíl nedůvěřujících a podíl důvěřujících mezi 30 a 40 % jsme zaznamenali v případě známých herců a zpěváků (důvěra 39 % ku 53 % nedůvěry), představitelů mezinárodních organizací (např. OSN, Mezinárodní měnový fond), u kterých je podíl důvěra ku nedůvěře 38 % ku 50 %, dále u představitelů známých firem (31 % důvěra ku 56 % nedůvěra) a představitelů známých neziskových organizací (31 % důvěra ku 55 % nedůvěra). Nízkou důvěru veřejnosti pohybující se kolem jedné čtvrtiny pak mají naopak novináři (26 % ku 69 %) a představitelé církví (25 % ku 65 %). Pouze přibližně jedna pětina dotázaných důvěřuje představitelům Evropské unie (21 % důvěra ku 72 % nedůvěra) a politickým představitelům jiných zemí (20 % důvěra ku 65 % nedůvěra). Z předchozích šetření víme, že česká společnost obecně v současnosti vyjadřuje nízkou důvěru nejen Evropské unii jako celku, ale i jejím konkrétním institucím. Občané jí zároveň důvěřují méně než jiným nadnárodním organizacím jako jsou například OSN nebo NATO⁴. To potvrzuje i současné šetření, kde představitelům mezinárodních organizací důvěřuje 38 % (a nedůvěřuje 50 %) dotázaných a představitelům EU pouze 21 % a nedůvěřuje 72 %. Do aktuálního výzkumu byla nově zařazena položka

³ Znění otázky: „Řekněte mi, prosím, důvěřujete těmto skupinám lidí, které se vyjadřují k situaci v České republice:...“

⁴ Více viz: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4330/f9/pm170524b.pdf

na důvěru známým blogerům a youtuberům, kterým ji vyjádřilo pouze 17 % dotázaných (57 % nedůvěřuje). U této položky se současně objevil nejvyšší podíl odpovědí „nevím“, kterou zvolila přibližně čtvrtina oslovených (26 %). Vůbec nejnižší míru důvěry má česká veřejnost k domácím politikům, kterým nedůvěřuje 80 % občanů a důvěřuje pouze 16 %.

Z tabulky 1, která zobrazuje, jak se oproti minulému šetření ze září 2016 změnila důvěra k vybraným aktérům veřejného života, vidíme, že u většiny nedošlo ke statisticky významným posunům či změnám. Posun alespoň o 4 procentní body, tj. na hladině statistické významnosti, jsme zaznamenali u představitelů České národní banky, přičemž se jednalo o posun pozitivní (důvěra vzrostla o 5 procentních bodů). Statisticky významně pak klesla (shodně o 8 procentních bodů) důvěra představitelům známých neziskových organizací a českým politikům, kterým česká veřejnost důvěřuje vůbec nejméně ze všech sledovaných aktérů.

Tabulka 1: Důvěra vybraným skupinám lidí vyjadřujících se k situaci v ČR (v %) – časové srovnání

Měsíc/Rok	IX/2016	X/2017
Vědcům	82	81
Ekonomickým analytikům	61	60
Představitelům České národní banky	47	52
Známým sportovcům	51	48
Známým hercům a zpěvákům	38	39
Představitelům mezinárodních organizací (OSN, Mezinárodní měnový fond, Světová banka apod.)	36	38
Představitelům známých firem	34	31
Představitelům známých neziskových organizací	39	31
Novinářům	27	26
Představitelům církví	22	25
Představitelům Evropské unie	20	21
Politickým představitelům jiných zemí	19	20
Známým blogerům a youtuberům	-	17
Českým politikům	24	16

Pozn.: Součet podílů odpovědí „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“. Položka známým blogerům a youtuberům nebyla v roce 2016 dotazována. Aktéři jsou v tabulce řazeny dle součtu podílů odpovědí „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“ v aktuálním šetření.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Na základě faktorové analýzy⁵ můžeme odhalit tři obecnější dimenze, ke kterým se vybrané skupiny lidí pojí. První skupinou jsou vědci, novináři a političtí představitelé České republiky. Další obecnější skupinu tvoří aktéři spojení s obchodem, ekonomikou a soukromým sektorem, tedy představitelé známých firem a známých neziskovek, představitelé mezinárodních organizací, České národní banky, ekonomičtí analytici a političtí představitelé jiných zemí. Poslední obecnější celek v sobě zahrnuje známé sportovce, herce a zpěváky a představitele církví. Jednoznačně do konkrétní skupiny nejde zařadit politické představitele Evropské unie a známé blogery a youtubery, kteří vykazovali souvislost se dvěma skupinami najednou.

⁵ Metoda hlavních komponent, rotované řešení Varimax, Bartlettův test sféricity statisticky významný, KMO 0,893, vysvětleno 54 % celkové variance.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v17-10</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>9. - 19. 10. 2017</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>934</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>212</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem- kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PO.107, PO.108</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>PO171218</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>18. prosince 2017</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Radka Hanzlová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.